

МАЙДАН. РІК ДРУГИЙ: ЩО ЦЕ БУЛО?

**Валерій Корнієнко, доктор
політичних наук, професор ВНТУ**

На майдані коло... серця

Два роки тому в серця громадян України увійшов Майдан — як категорія, як ідеал, як реальність... Та на питання про те, що ж це було, — і досі чіткої відповіді немає. З одного боку, це не була стихія, — сплеск народного протесту був підготовлений багатьма подіями попередніх років, насамперед, "кучмотроном", непрозорістю і задушливим повітрям прогнилої вітчизняної політики.

З іншого — це була й стихія, — бо коли, образно говорячи, свіжого повітря одним не вистачало, то інші встигли зашлюхнутися від несподіванки, так і не усвідомивши, навіщо їм це повітря, потрібне. І хоча Майдан суттєво вправив мізки владі, вона автоматично скороталася цією обставиною, повернувши усе на круги своя. Та й опозиція не виправдала надій тих,

хто фактично подарував їй владу, бо генетично носила в собі паростки того ж самого дракона... А ідеали демократії, які люди відстоювали на Майдані (та так і не спромоглися комплексно їх сформулювати) наразі виплилися лише у ту дивну максиму, що ті, хто при владі, намагаються вкрати, а ті, хто в опозиції, — перешкодити їм.

Революція? І — де?

Я б обережніше використовував слово "революція". Безумовно, такий феномен як Майдан містить щонайменше дві складові — особистісно-емоційний і класично-політологічний, вже не говорячи про психологічний та технологічний. Відносно Майдану, як революції в першому сенсі, подобається мені її трактування П. Беранже: "Нам потрібно було зійти сходами, а ми вискочили через вікно..."

Так, в цьому сенсі Майдан був революцією — але в серцях і душах. Люди вважали його перемогою не стільки над старою владою, скільки над самими собою, своїми страхами, звичкою до приниження.

З класичної точки зору, ніякої революції, безумовно, не було, як би хто там не акцентував саме на цьому аспекті і не зсовував поняття. Революція із класичної точки зору — це щонайменш зміна політичного режиму (у нас — якого на який?). Всі серйозні політики завжди це добре розуміли. Це — закон. Тим паче не зміна кадрового складу влади (який, як потім виявилось, на 80% так і залишився), бо навіть після перестановки ліжок у лікарні, середня температура хворих у ній як була, скажімо, 37,1, то такою і залишиться...

Усі гукнули за отамана буде... Так, Ющенко!

Та будь-який політик такого рівня (і це також можна вважати за закон) майже обов'язково проходить діалектику у народній свідомості "від сліпого обожнювання — до глухого нерозуміння". В свій час її пройшли Горбачов, Єльцин, Лех Валенса та інші. Тим паче, що король робить свита, а яка вона... Так звана команда В. Ющенка була (і, на жаль, є) ситуативним утворенням. Навіть у дні помаранчевої революції було неважко передбачити, що найбільш сильні особистості в ній у майбутньому пересваряться. На той час В. Ющенко яскраво відобразив так звану конституентальну концепцію лідерства (тобто такого, що спирається на інтереси послідовників, виконуючи їхню волю). Щоправда, цього зовні він досить швидко позбувся, звільнившись як від Тимошенко, так і від

Порошенка. Чітко віднести сьогодні Президента до будь-якого відомого типу лідера досить складно, особливо після політичної реформи. Мало того, що реально у житті вони, ці типи, в чистому вигляді зустрічаються досить рідко, В. Ющенко, як видається, представляє собою синтезуючу єдність лідера "пожежника", лідера "прапорносця", лідера-демократа, але навряд чи лідера харизматичного типу, чого так жадає від нього наша українська ментальність.

Процавайте, ждіте волі, — гей, на коні, всі у пути!

Хто і для чого прийшов на Майдан? Якщо політичний аспект відповіді відомий, то, насамперед, психологічний — велими цікавий. Бо самий по собі Майдан — це і психологічний феномен. Хай там що, але Майдан існував і діяв за законами натовпу. Насамперед у натовпі виникає певна колективна психіка. Кожна людина, побувши певний час на Майдані, непомітно моподішала, навіть впадала іноді в дитинство. Людям давно не вистачало такого свята душі. От, наприклад, не всі любили Радянську владу, але якщо пригадати, то її свята любили всі! Нехай та зовнішня демонстрація форми не співпадала із змістом — люди потребують колективного свята і в Радянському союзі влада це добре розуміла. Тому на Майдані можна було зустріти чимало молодих людей, які просто сприймали події як величезну тусовку, де легко познайомитися, де приємно реалізувати емоції під час безкінечного скандування бадьорих ревівок. Дехто йшов на Майдан від важкої домашньої обстановки, конфліктів і непорозуміння в сім'ї, а дехто, на-

віть одружувався. І хай би як не називали все це, головне — Майдан очищував, виконуючи цим важливу психологічну функцію втечі від набридлого неблагополуччя.

Закіпніло, зашуміло — тільки прапори цвітуть...

Слід сказати і те, що Майдан, безумовно, був досить вдалою технікою (частинною стратегічною PR-технологією) команди В.Ющенка, яка за масштабами соціально-політичних наслідків перетворилася в окрему політехнологію. Він був заздалегідь підготовлений і матеріально. Якщо в цілому всю технологічну стратегію штабу В. Ющенка можна асоціювати із поняттям "еволоція", де центральною технікою була "Нова взаємодія" (соціально-матеріальний договір В. Ющенка із електоратом на базі грошових впливань в регіоні), то якраз технологічну стратегію штабу В. Ющенка тут можна асоціювати із поняттям "революція", центральною технікою якої і був Майдан. За структурою, його можна характеризувати як технологію "формування політичного ландшафту"; за легальністю використання — як "білу"; за масштабами — як масову; за характером мотивації — загрозиливу; за етапом застосування — післявиборчу; за сферою застосування — вибори влади...

...посмутилися матері: та світи ж ти їм дорогу, ясен місяць угорі!

І "батьки" і "матері" Майдану демонструють до нього сьогодні різне ставлення.

За словами лідера БЮТ, 22 листопада вона не піде на Майдан. "Я думаю, що якщо політики сприйматимуть Майдан, як такий рутинний ритуал, на який по-

трібно кожен рік сходити, то може таке статися, що люди коли-небудь знімуть їх з цього Майдану в режимі "нормального режиму". — зазначила вона.

О.Мороз наголосив, що потрібно зважати на те, що Майдан розбудив людей: "Вірніше, Гонгадзе розбудив людей, а Майдан дав змогу поборотися за свою свободу".

А Президент Ющенко "висвітлює" у своїй промові, що за два роки, що минули після Помаранчевої революції, Україна пройшла шлях, яким вона може піти. Він зазначив, що в Україні відбулося впровадження свободи слова (сьогодні 105 місце у світі), демократичні і вільні вибори, формування діалогу влади і бізнесу і багатьох інших досягнень демократії...

На майдані пил спадає, замовкає річ...

Чи жвава ідея "нового Майдану"? Так, причому, як мені видається, в усіх основних вимірах, перерахованих вище. Існує хоча б тому, що в країні не існує конституційних механізмів скидання діючої неправедної влади, а багатьом політикам дуже кортить повернути втрачені позиції. Інша справа, що народ давно вже втомився й від "революції", й від тих політиків... Але люди, які стояли на Майдані все одно живуть зараз в душі з невтраченими надіями. Парадокс лише в тому, що хто б не вийшов сьогодні на Майдан проти Януковича, не зробить цього, тому що одночасно вийде й проти Ющенка. Народ утомився розбиратися, хто з ким і заради чого. Він чекає конкретних кроків нової влади, направлених на покращення його життя. А поки на Майдані...

Вечір. Ніч.